

DANSK KRONIK

Politiets årsberetning for 1961.

I beretningen oplyses, at 137.250 straffelovsovertrædelser i 1961 blev anmeldt eller på anden måde kom til politiets kundskab. Hermed er imidlertid ikke taget hensyn til den såkaldte „korrektionsrubrik“ i statistikskemaerne. Tages hensyn hertil bliver tallet ca. 131.500 — mod 126.368 i 1960.

Antallet af tiltalte efter færdselslovens § 16, stk. 1 (bil- og motorcykelkørsel i spirituspåvirket tilstand) viser en ret betydelig stigning til 3.700 fra 3.047 i 1960. Denne stigning må ses på baggrund af en — i betragtning af motorparkens voldsomme forøgelse — overraskende stabilitet med hensyn til denne lovovertrædelses omfang i de senere år (1957: 2827, 1958: 2532 og 1959: 2899).

Det samlede antal pålagte bøder, der i 1959 og 1960 lå på omkring 188—189.000, er i 1961 steget til ca. 197.200 (svarende til knapt 19 millioner kroner).

Kriminalstatistiske oplysninger fra Københavns opdagelsespoliti.

Der foreligger fra Københavns opdagelsespoliti visse oplysninger om kriminaliteten i første halvdel af 1962, sammenlignet med den tilsvarende periode i 1961:

Antallet af straffelovsovertrædelser, der er anmeldt eller på anden måde kommet til politiets kundskab, er faldet fra 17.728 til 17.198, d. v. s. med ca. 3 %. Antallet af tyverier af biler og motorcykler er steget med ca. 18 % fra 1345 til 1591, medens tallet for knallerttyverier er nogenlunde uændret (2.196 i 1. halvdel af 1962 mod 2.177 i tilsvarende periode i 1961).

Antallet af sigtede er faldet med ca. 6 % fra 4.214 til 3.944. For unge under 18 år er faldet på ca. 15 % fra 1.228 til 1.046.

Bestemmelser vedrørende fængselsvæsenet.

Der er udstedt en ny kgl. anordning (Lovtidende nr. 249 — af 3. juli 1962) om fuldbyrdelse af fængselsstraf i statsfængsel og i forbindelse hermed et nyt reglement (Ministeriaktidende nr. 164 — af 3. juli 1962).

Anordningen og reglementet indebærer navnlig 2 ændringer af en vis principiel rækkevidde:

Den tidligere sondring mellem modtagelsesstadium, almindeligt stadium og slutningsstadium opgives. Den dømte skal dog i den første tid anbringes i en modtagelsesafdeling i fængslet og her så vidt muligt holdes afsondret fra andre indsatte, men iøvrigt behandles på samme måde som de indsatte i almindelig afdeling, medmindre andet særligt bestemmes.

Reglerne om arbejdsdusører og de indsattes dispositionsret herover er ændret under hensyn til indstillingen i arbejdsdriftskommissionens betænkning (omtalt i NTfK 1961, s. 88 f). Forholdet mellem akkordvederlagene og de almindelige arbejdsdusører er ændret; satserne for akkordarbejde skal fastsættes således, at der ved normal arbejdsindsats kan opnås og kun opnås en fortjeneste, der svarer til almindelig

arbejdsdusør. — Med hensyn til de indsattes dispositionsret over arbejdsvederlag gælder, at dette fremtidig skal deles i 3 dele (tidligere 2 dele) med henblik på forholdsvis opsparring til løsladelsen, anvendelse til forsorgsformål m. m. og indkøb af nydelsesmidler m. v. Samtidig er arbejdsdusørerne forhøjet, således at tredeling ikke medfører nogen nævneværdig reduktion af den indsattes såkaldte købeevne (nydelsesmidler m. m.).

Af andre ændringer kan nævnes:

Terminologien „fange“ er ændret til „indsat“ eller anden neutral terminologi.

Der er givet mere detaljerede regler om funktionærmøderne.

Adgangen til brevveksling og besøg er udvidet.

Kostindskrækning (der stadig er hjemlet i straffeloven) er udgået af anordningens opregning af disciplinarstraffe.

Ved cirkulæreskrivelse af 27. december 1961 er der fastsat en ny normaldagsorden for de under fængselsvæsenet hørende anstalter.

Der er den 31. januar 1962 udfærdiget et nyt uniformsreglement, hvorefter fængselspersonalets uniformer bliver mere „diskrete“.

Ved cirkulæreskrivelse af 25. juli 1962 er fastsat regler om anvendelsen af beløb, som indsatte tjener ved arbejde (uden for anstaltens område) for private arbejdsgivere; som hovedregel skal $\frac{1}{3}$ af lønnen, dog højst 12 kr. pr. arbejdsdag, inddrages som betaling for opholdet i anstalten.

Ved cirkulæreskrivelse af 5. juli 1962 er der med udgangspunkt i de ændringer i retsplejelovens § 784, som gennemførtes med lov nr. 164 af 31. maj 1961, fastsat nye regler om beskæftigelsen af varetægtsfanger:

„Skaffer fangen sig ikke selv arbejde, skal han, om han ønsker det, søges beskæftiget ved fængslets foranstaltning. Det skal i almindelighed pålægges varetægtsfanger under 18 år, der ikke selv skaffer sig passende beskæftigelse, at holde sig beskæftiget ved anvist arbejde.“

Ved cirkulæreskrivelse af 30. april 1962 er der for ungdomsfængselsfanger gennemført visse lempelser i disciplinarstraffen „hensættelse i strafcelle“ (gymnastik, skoleundervisning og gårdtur kan gennemføres i fællesskab).

Ændringer i retsplejelovens regler vedrørende strafferetsplejen.

Ved lov nr. 192 af 12. juni 1962 er der gennemført en væsentlig forenkling af reglerne om nævningers og domsmænds kaldelse. — Samtidig er der sket en mindre begrænsning i omfanget af sager, som skal behandles under medvirken af nævninger, idet sager om dokumentfalsk nu i det hele er undtaget fra sådan behandling.

Betænkning vedr. udbygning af ungdomsfængslerne m. m.

Ved skrivelse af 29. december 1960 nedsatte justitsministeriet et udvalg med følgende opgaver: a) Udbygning af ungdomsfængslerne i

overensstemmelse med det i straffelovskommissionens betænkning af 1959 vedrørende ungdomskriminaliteten anførte, herunder etablering af en ny modtagelsesafdeling i forbindelse med en særafdeling for psykopater. b) Overvejelese af, hvorvidt det må anses for hensigtsmæssigt, at der foretages ændringer i de nu eksisterende anstalters anvendelsesområde. c) Etablering af enkeltstuer i stedet for fællesrum til husning af fangerne i statsfængslet på Kragsskovhede og fængselsafdelingen Renbæk.

Til formand for udvalget beskikkedes vicedirektør for fængselsvæsenet *A. Hye-Knudsen*, og som øvrige medlemmer fængselsinspektør *A. Worm*, chefen for fængselsvæsenets arbejdsdrift *C. A. Aude* og kontorchef *F. Hellborn*. Som sekretær beskikkedes ekspeditionssekretær *J. Tornøe*.

Udvalget har i marts 1962 afgivet sin første betænkning (betænkning nr. 309/1962). Betænkningen vedrører alene problemerne vedrørende ungdomsfængselsinstitutionens organisation.

Denne institution er for tiden organiseret efter følgende retningslinier:

Modtagelsesafdeling (en afdeling inden for Vestre fængsel i København)	ca. 60 pladser
Almindelig lukket afdeling og isolationsafdeling (inden for statsfængslet i Nyborg)	ca. 100 „
Psykiatrisk afdeling (ligeledes i Nyborg)	18 „
Det åbne ungdomsfængsel på Søbysøgård	90 „
„ „ „ „ Møgelkær	90 „
„ „ „ „ „Kærshovedgård“ ...	35 „
Ialt knapt	400 pladser

Udvalgets arbejde vedrørende dette spørgsmål betegner en fortsættelse af det arbejde, der er nedlagt i straffelovskommissionens betænkning af 1959 om ungdomskriminaliteten, s. 39 ff. Straffelovskommissionen foreslog en udbygning af den i 1959 bestående ordning med henblik på at opnå 375 pladser og foreslog disse fordelt således:

	Antal pladser
Ny modtagelsesafdeling i forbindelse med særafdeling for psykopater	ca. 50
Normalafdelinger:	
Søbysøgård	90
Møgelkær	90
Ny afdeling	60
Nye særafdelinger:	
for sinker	25
for psykopater	40
Nye udgangshjem:	
til Søbysøgård	10
til Møgelkær	10
Ialt	375

Som de ovenfor anførte tal viser, er udviklingen allerede løbet fra straffelovskommissionens forslag. De seneste år har vist en voldsom stigning i antallet af indsættelser i ungdomsfængsel. Medens antallet af årlige indsættelser i 1950—54 lå på niveauet 60—80, steg dette i 1956—58 til 135—150; og i årene 1959, 1960 og 1961 har antallet af årlige indsættelser været 168, 182 og 248. Ved udgangen af 1961 hensad ca. 400 unge i ungdomsfængsel. Selv om man bortser fra fremtidig stigning i belægget som følge af mulig kriminalitetsstigning og eventuel fortsat ændring af domspraksis i retning af øget anvendelse af ungdomsfængsel — og alene tager den belægsforøgelse i betragtning, som befolkningstilvæksten må formodes at ville medføre, kommer man op på følgende tal for de kommende år: 1962: 428, 1963: 457, 1964: 493, 1965: 516, 1966: 527; derefter skulle indtræde et svagt fald frem til 1970 (453).

Den udvalgsbetænkning, som nu foreligger, må ses på baggrund af de alvorlige problemer, som dette pres på ungdomsfængselsinstitutionen har medført og vil medføre i de nærmeste år. Udvalgets indstilling er bestemt af denne akutte situation, og den synes ret kraftigt skåret til under hensyn til, hvad det er praktisk, herunder finansielt, muligt at gennemføre i løbet af kort tid.

Udvalget foreslår 1) opførelse af en ny selvstændig, lukket modtagelsesafdeling med en kapacitet på 65 pladser, indrettet således, at den ved tilføjelse af en yderligere belægningsbygning kan opnå en kapacitet på 80 pladser, 2) oprettelse af isolationsafdelinger ved de åbne ungdomsfængsler, således at anvendelsen af isolationsafdelingen i Nyborg begrænses til de unge, som efter isolationen må antages at skulle forblive i lukket afdeling, 3) opførelse af en ny belægningsbygning i Kærshovedgård med ca. 30 pladser og 4) inddragelse af fængselsafdelingen i Nr. Snede — med visse bygningsmæssige udvidelser og andre forandringer — som åbent ungdomsfængsel med 90 pladser.

Straffelovskommissionen foreslog — som nævnt ovenfor — oprettelse af en sinkeafdeling og en større psykopatafdeling. Spørgsmålet om sinkeafdelingen har udvalget udskudt indtil videre, idet anstaltslederne har givet udtryk for den opfattelse, at ulemperne ved at have sinkerne anbragt sammen med det i intelligensmæssig henseende mere normale klientel er mindre end fordelene ved at sinkerne anbringes sammen med normale og på lige fod med disse. Med hensyn til spørgsmålet om psykopatafdeling udtaler udvalget, at de erfaringer, der er indvundet, siden der i 1956 blev knyttet en speciallæge i psykiatri til ungdomsfængslerne, tyder på, at behovet for anbringelse i en særlig psykopatafdeling ikke er så stort som oprindeligt antaget; der peges på, at psykiatrisk behandling i mange tilfælde kan gennemføres ambulant, uden at den indsatte fjernes fra sit anstaltsmiljø. På denne baggrund stiller udvalget ikke forslag om udvidelse af den i 1962 oprettede psykiatriske afdeling med 18 pladser i Nyborg.

Beretning om fængselsvæsenet i 1959.

Faldet i belægget i fængselsvæsenets anstalter fortsatte i 1959. Ved udgangen af dette år var belægstillene for mandlige domfældte (i parentes angives tallene ved udgangen af 1957):

Statsfængslerne (bortset fra ungdomsfængslerne)	952	(1026)
Ungdomsfængslerne	281	(277)
Psykopatfængsel	41	(46)
Psykopatforvaring	386	(382)
Arbejdshus	198	(179)
Sikkerhedsforvaring	22	(21)
Helbredelsesanstalt for drankere	13	(10)

I 1959 har der i arresthusene (og Københavns fængsler) været indsat 4.262 mænd (1958: 3.879) til udståelse af hæftestraf, 1.475 mænd (1958: 1.638) til udståelse af korte fængselsstraffe (i almindelighed under 4 måneder) og 3.900 mænd (1958: 4.236) til udståelse af bødeforvandlingsstraf. Det gennemsnitlige daglige belæg i arresthusene (herunder Københavns fængsler) har været 1.280 (1958: 1.301); dette tal omfatter også anholte og varetægtsfængslede.

L. Nordskov Nielsen.

NORSK KRONIKK

Endringer i straffeloven.

Justisdepartementet har lagt frem forslag til endring av straffelovens bestemmelser om forbrytelser mot sedeligheten (Ot. prp. nr. 40, 1961—62). Forslaget stemmer i det alt vesentlige med det lovutkast som Straffelovrådet la frem 17. mars 1960 (omtalt i NTfK 1960 s. 242—243). Departementet har foreslått endel formelle endringer i forhold til Straffelovrådets forslag, bl. a. er det sentrale begrep „utuktig omgjengelse“ foreslått byttet om med „utuktig omgang“. På ett punkt har departementet foreslått en realitetsendring som Straffelovrådet ikke hadde fremmet: opphevelse av den nåværende § 210, som setter straff for den mann som vegrer seg for å gifte seg med kvinne som han har besvangret under gitt ekteskapsløfte eller vitterlig forlovelse.

I samme lovproposisjon har departementet fremmet forslag om en omarbeiding av straffelovens 30. og 42. kapitel, om straffbare handlinger i sjøfartsforhold.

Betinget dom på vilkår.

For flere tyvsforbrytelser ble en ung lovbrøyer av en underordnet domstol dømt til fengsel i 1 år og 6 måneder. Fullbyrdelsen av straffen ble utsatt på det særlige vilkår at han straks søkte hyre i utenriks fart. Dommen vakte stor oppsikt, og i Stortinget ble det reist en interpellasjon med spørsmål om hva departementet kan gjøre for å hindre en tendens til diskriminering av sjømannsyrket som synes å gjøre

seg gjeldende i vårt rettsvesen. Under debatten i Stortinget 17. januar 1962 gjorde statsråd Haugland rede for saken og de juridiske spørsmål som den reiste. Statsråden pekte på at en dom kan gjøres betinget på visse vilkår. Ett av de vilkår som spesielt er nevnt i straffelovens § 52 nr. 6, er at domfelte søker arbeid eller utdanner seg til et erverv. Det var i medhold av denne bestemmelse at domstolen hadde utsatt fullbyrdelsen av straffen på det særlige vilkår at domfelte søkte hyre i utenriks fart. Statsråden uttalte at det selvsagt ikke lå noe ønske hos domstolene om å stemple sjømannsyirket som noe mindreverdige yrke. „Egentlig er vel heller det motsatte tilfelle: Vedkommende dommer går ut fra at miljøet til sjøs er eller kan være særlig egnet til å bringe vedkommende på „rett kjøll“ igjen. Jeg kan likevel godt forstå at våre sjøfolk ikke ser slik på saken, og at de nødvendig vil at det skal bli en overrepresentasjon av lovbrytere i dette yrket. Jeg kan også forstå at skipsfartens arbeidsgivere ikke setter pris på at kvaliteten i sjømannstanden settes i fare. Våre sjømenn forvalter store verdier, og skuta er ikke bare arbeidsplassen for dem som har sitt yrke ombord, det er faktisk også hjemmet deres i lange tider“. Statsråden syntes ikke at der var tilstrekkelig grunn for Justisdepartementet til å foreslå en endring i bestemmelsen i punkt 6 i strl. § 52. — I debatten falt det mange hårde ord om bestemmelser som rettsmyndighetene hadde truffet om at lovbrytere burde komme til sjøs. Det ble satt frem forslag om at den nevnte § 52 nr. 6 burde få følgende tilføyelse: „dog kan retten ikke pålegge ham å søke arbeid i et bestemt yrke“. Dette forslaget ble sendt over til Regjeringen.

Den sak som lå til grunn for interpellasjonen i Stortinget, ble av påtalemyndigheten bragt inn for Høyesterett. Retten fant at det ikke var riktig å anvende betinget dom i et tilfelle som dette. Det ble pekt på at vedkommende tidligere var dømt for ran og for grovt tyveri, og at han etterat underrettens dom var blitt av sagt, hadde brutt meddeplikten til politiet og hadde begått 4 nye innbruddstyverier. Høyesterett gjorde straffen om til ubetinget fengsel, men satte den samtidig ned fra 1½ år til 1 år.

Fengselsvesenet.

Stortingets justiskomiteé sluttet seg til de synspunkter som Justisdepartementet hadde gjort gjeldende i sin melding om retningslinjer for en utbygging av fengselsvesenet, jfr. 1961 s. 348. Komiteen understreket at det på dette område er nødvendig med flere nybygg. Det som det etter komiteens mening hastet mest med var det kombinerte lands- og kretsfengsel i Trondheim, og med et nytt landsfengsel på Ullersmo, til avløsning av Botsfengslet. Men arbeidet med landsfengslene måtte ikke strekkes over så lang tid at det gikk ut over nødvendige nybygg og modernisering av de viktigste lokalfengslene. Komiteen var enig med departementet i at man burde gå inn for å få flere åpne anstalter og at disse ikke burde være for store. Stortinget vedtok

meldingen 16. januar 1962 etter en debatt hvor flere talere tok opp prinsipielle spørsmål: om straffens funksjon, om fangebehandlingens virkemidler, om ettervernet, etc.

Fullbyrdelse av nordiske dommer på straff m. v.

Mellom representanter for de nordiske land har det nå i noen år vært ført drøftelser om å utvide det nordiske samarbeid på straffullbyrdelsens område. Man har nådd frem til enighet om at det samarbeid som alt er i gang mellom de nordiske land på grunnlag av konvensjonene av 1948 om fullbyrdelse av bøtestraff m. v., bør opprettholdes og utvides til også å omfatte Finland og til å omfatte tre nye forhold:

- 1) fullbyrdelse i et annet nordisk land av vanlig frihetsstraff,
- 2) etablering av tilsyn i annet nordisk land med betinget dømte,
- 3) etablering av tilsyn med personer som i et annet nordisk land er blitt løslatt på prøve fra vanlig frihetsstraff.

Straffelovrådet har 17. januar 1962 lagt frem innstilling i saken med utkast til lov for Norges vedkommende.

Barnevern.

Barne- og ungdomsvernet er ikke tilstrekkelig utbygd hos oss. Det gjelder i særlig grad den del av vernet som omfatter barn og ungdom med grovere adferds- og tilpasningsvanskeligheter. — Sosialdepartementet har med St.prp. nr. 62 (1961—62) foreslått at det på Gaustad ved Oslo blir opprettet et statens senter for barne- og ungdomspsykiatri. På et areal som omfatter 50 mål og som nå rommer et behandlingshjem for barnepsykiatri, skal det etter planen reises:

1. Observasjonshjem for barn og ungdom (20 plasser, 10 for hvert kjønn). Dette vil bli ferdig i 1962.
2. To spesialavdelinger for særlig vanskelige gutter og piker (11 av hvert kjønn). Byggarbeidene vil bli begynt i 1962.
3. Ungdomspsykiatrisk avdeling med poliklinikk (ca. 60 plasser).
4. Barnepsykiatrisk avdeling (21 plasser).
5. En mindre avdeling for barn med psykoser.

I tillegg til dette kommer det behandlingshjem som allerede finnes innenfor området.

Det nye senter vil — i samarbeid med Psykiatrisk Klinik og Gaustad sykehus (begge institusjoner ligger like i nærheten) — kunne behandle de vanskeligste tilfelle, og på faglig grunnlag kunne differensiere og fordele de øvrige pasienter til andre institusjoner (behandlingshjem, spesialskoler, fosterhjem) — alt etter hvor de etter sin art hører hjemme.

Det forutsettes ellers at det utover landet — innenfor de psykiatriske regioner — blir bygd særlige institusjoner.

Endringer i straffeprosessloven.

Straffeprosesslovkomiteens forslag til endringer i lovreglene om pågripelse og fengsling (jfr. NTfK 1961 s. 346—347) har i det vesentlige fått tilslutning av Justisdepartementet og er nå blitt fremmet som lovsak, med Ot. prp. nr. 39, 1961—62. Departementet har foretatt enkelte endringer i komiteens forslag. Det har således foretatt en reservasjon ved komiteens forslag om at det alltid skal oppnevnes forsvarer i fengslingssaker, og føyd til en bestemmelse om at oppnevningen faller bort, når siktede løslates, dersom retten ikke finner grunn til å treffe annen bestemmelse. — Departementet har sluttet seg til komiteens synspunkt om at det i alminnelighet bør settes en frist for fengslings varighet, men departementet har foreslått at det blir gjort to modifikasjoner i komiteens utkast.

For det første bør tiltale som reises innen utløpet av fengslingsfristen, gi påtalemyndigheten tidsbegrenset adgang til å holde siktede i varetektfengsling utover den frist retten har satt. For det annet skal det ikke være nødvendig for retten å avsi ny kjennelse om forlengelse av fristen, hvis det blir avsagt fellende dom over en varetektfengslet. Departementets forslag til ny bestemmelse lyder slik: „Blir tiltale reist innen fengslingsfristens utløp, kan siktede holdes fengslet ut over fristen, men ikke lenger enn 4 uker etter at tiltale ble reist, med mindre hovedforhandling da er påbegynt. Er siktede fengslet når det avses dom, kan han holdes i varetekt ut over den fastsatte frist, hvis ikke fengslingen blir opphevet i medhold av § 244, jfr. § 249“.

Helge Røstad.

SVENSK KRÖNIKA

Proposition med förslag till *brottsbalk* har avlämnats till 1962 års riksdag (prop. 1962:10, del A—C). Riksdagen väntas slutligt behandla propositionen under innevarande höst. Beträffande det huvudsakliga innehållet kan hänvisas till redogörelsen i NTfK 1961 s. 96. Den under 1961 verkställda lagrådsgranskningen föranledde endast smärre jämkningar av det i justitiedepartementet utarbetade förslaget.

Statsmakterna har nu tagit ställning till frågan om den utbyggnad av *skyddskonsulentorganisationen*, som föreslogs av eftervårdsutredningen (se NTfK 1961 s. 241) och som förutsatts skola ske för att den i brottsbalken föreslagna övervakningsorganisationen skall bli effektiv. Riksdagen har godkänt det i 1962 års statsverksproposition framlagda förslaget om en utbyggnad under tre år inom den ram som föreslogs av eftervårdsutredningen. Det innebär alltså, att antalet skyddskonsulenter skall ökas till 40 och antalet skyddsassistenter till 81. I den första utbyggnadsetappen, som gäller innevarande budgetår, sker upprustning huvudsakligen inom storstadsdistrikten. 5 nya konsulenter och 4 assistenter skall tillsättas. Kungörelse om distriktsindelningen har redan utfärdats (KK 25/5 1962 nr 180). Som ett led i upprustningen ökas även statsanslagen till skyddsvärnsföreningarna

i Stockholm och Göteborg. Skyddsvärnen åtager sig därvid att svara för vissa uppgifter som eljest skulle handläggas av skyddskonsulentorganisationen; det gäller främst tillsynen över villkorligt frigivna.

Eftervårdsutredningen, som tillsattes 1956 och under åren avgivit flera förslag, avslutade sitt arbete med ett stencilerat betänkande, dagtecknat d. 23. dec. 1961, om *arbetsanskaffning åt kriminalvårdens klientel*. Utredningen diskuterar bl. a. frågan om de straffades och de villkorligt dömdas möjligheter att vinna arbetsanställning inom statsförvaltningen. Enligt utredningens mening kan de restriktiva principer, som alltså i stor utsträckning tillämpas, ej anses tillfredsställande. Staten söker genom olika åtgärder främja de dömdas resocialisering, i vilken inplaceringen i arbetslivet ingår som ett viktigt moment, men lägger själv som arbetsgivare hinder i vägen för resocialiseringsarbetet. En ändrad inställning på denna punkt från de statliga organens sida bör kunna leda till en ökad beredvillighet även av kommuner och det enskilda näringslivet att anställa dömda personer. Anställning i statens tjänst bör kunna ske efter fri bedömning från fall till fall och ej vara hindrad av stela, automatiskt verkande diskvalifikationsregler. Den omständigheten att en sökande är straffad kan givetvis inverka på prövningen, men hänsyn skall också kunna tagas till omständigheterna vid brottets begående, brottets betydelse med tanke på de arbetsuppgifter varom i det enskilda fallet är fråga samt den sökandes livsföring och vandel efter brottet, framhåller utredningen.

Frågan om en revision av lösdriverilagstiftningen har sedan sekelskiftet varit aktuell vid åtskilliga tillfällen. Senast har byråchefen Sven-Hugo Ryman verkställt utredning i frågan. Utredningsmannen har nu avgivit förslag till lag om *samhällsfarlig asocialitet* (SOU 1962:22). Den gamla lagen från 1885 föreslås upphävd. Det uttalas, att tvivel inte kan råda om nödvändigheten av att samhället på ett eller annat sätt ingriper mot de mera allvarliga formerna av asocialitet. Det är nu fråga om personer, vilkas asocialitet är av så allvarlig art att samhället inte kan förhålla sig passivt därtill men som inte heller skulle kunna omhändertagas inom angränsande vårdområden — främst nykterhetsvården, mentalsjukvården och kriminalvården — om lösdriverlagen upphävdes. Tvångsätgård enligt den föreslagna lagen skall kunna äga rum endast mot dem som för ett sådant asocialt liv, att uppenbar fara föreligger för allmän ordning, säkerhet eller sedlighet. Hit hör företrädesvis påträngande bettlare, arbetsskygga personer med stark kriminell belastning, svårartat prostituerade och sutenörer. Tvångsätgård skall emellertid inte få tillgripas annat än såsom en sista utväg. I första hand skall sociala hjälpåtgärder eller andra liknande, mindre ingripande åtgärder prövas. Vård på sinner sjukhus eller allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare skall ha företräde, om förutsättningar för sådan vård samtidigt föreligger. Det skall ankomma på polismyndigheten att väcka talan om tvångsätgård. Talan skall föras hos länsstyrelsen. Beslut om tvångsätgård skall kunna

förenas med villkorligt anstånd med verkställigheten. Verkställighet innebär behandling på anstalt, arbetshem, och behandlingstiden föreslås till högst två år. Villkorlig utskrivning skall äga rum i allmänhet senast nio månader efter intagningen.

Som tidigare omtalats (se NTfK 1959 s. 95 och 1960 s. 76) har frågan om *åtalseftergifter* för brott av unga lagöverträdare under senare tid varit föremål för noggrann uppmärksamhet från riksåklagarämbetets sida. Ämbetet har i en skrivelse till justitieministern redovisat en del uppgifter ang. tillämpningen av 1944 års åtalseftergiftslag de senaste åren. Enligt lagen skall åtalsfrågan prövas i alla fall, där den som ej fyllt 18 år begått brott, varå kan följa svårare straff än böter. I skrivelsen sägs nu, att antalet prövade fall i absoluta tal ökat kontinuerligt under åren 1950—1960, att ökningen varit särskilt stark under åren 1957—1959, samt att den kontinuerliga ökningen under tidsperioden 1950—1960 år 1961 förbytts i en minskning. De absoluta talen är år 1950 2.491, år 1959 9.550, år 1960 10.215 och år 1961 10.108. Ökningen sammanhänger delvis med en stark ansvällning av de aktuella åldersklasserna. Även om antalet prövade fall sättes i relation till medelfolkmängden i åldersklasserna 15—17 år, kan emellertid — bortsett från 1953 som visar en obetydlig minskning — konstateras en kontinuerlig stegring t. o. m. år 1959, vilken stegring år 1960 avbrytes av en nedgång med 0,39 %. Under år 1959 fortsätter och accentueras nedgången. Den utgjorde sistnämnda år 4,45 %. När det gäller besluten i de prövade fallen uttalar ämbetet, att från och med andra halvåret 1959, relativt sett, inträtt en minskning av åtalseftergifterna. Medan åtalseftergift tidigare meddelats i ungefär 70 % av samtliga prövade fall, sjönk siffran andra halvåret 1959 till 63 %, andra halvåret 1960 till 57 % och andra halvåret 1961 till 46 %. I fråga om de åtgärder, som från barnavårdsnämndernas sida vidtagits i samband med beslut om återeftergift, har säger ämbetet från och med andra halvåret 1959 en tydlig förskjutning i skärpande riktning ägt rum. Medan under åren 1957 och 1958 enbart varning eller ingen åtgärd alls förekommit i omkring 55 % av samtliga de fall, där åtalseftergift meddelats, har motsvarande siffra därefter sjunkit till 36 % under andra halvåret 1961. I stället har den procentuella andelen av de fall, i vilka övervakning eller liknande åtgärd vidtagits ökat. Övervakningsfallen, som åren 1957 och 1958 utgjorde omkring 33 %, utgjorde sålunda andra halvåret 1961 49 %. En skärpning kan iakttagas även när det gäller antalet fall, där omhändertagande för skydds-*uppföstran* skett. Medan procentuella andelen fall, där omhändertagande för skydds*uppföstran* (sambällsvård) förekommit, under åren 1957—1959 var relativt konstant, eller omkring 11 %, steg den under år 1960 till omkring 13 %, och utgjorde andra halvåret 1961 i det närmaste 15 %. Ämbetet uttalar slutligen, att det inte synes kunna uteslutas, att den nedgång av brottsligheten i åldersklasserna 15—17 år, som kommit till uttryck i 1960 och 1961 års siffror om antalet prövade fall, står i samband med den år 1959 inledda skärpningen av åtalseftergiftspolitik.

Carl Holmberg.